

**Голові спеціалізованої вченої ради
Д 64.858.01 Харківського регіонального інституту
державного управління Національної академії
державного управління при Президентіві України
д.держ.упр., професору Д.В. Карамішеву**

ВІДГУК

офіційного опонента доктора наук з державного управління, доцента Бельської Тетяни Валентинівни, доцента кафедри менеджменту і публічного адміністрування Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, на дисертацію Кухаревої Ганни Петрівни на тему: «Світові тенденції розвитку концепцій публічного управління», подану до захисту в спеціалізовану вчену раду Д 64.858.01 Харківського регіонального інституту державного управління Національної Академії державного управління при Президентіві України на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління

Актуальність теми дисертації. Сучасні світові глобалізаційні зміни, що відбуваються у ХХІ ст. в усіх сферах суспільного життя, обумовлені соціально-економічним розвитком та цивілізаційними трансформаціями. Як слушно зауважує у цьому контексті дисертант, інтеграція України у європейський простір актуалізувала проблематику дослідження світових тенденцій розвитку концепцій публічного управління як світоглядних основ реалізації влади, найбільш розвинутих форм взаємодії влади і громадянського суспільства, можливих напрямів підвищення соціальних стандартів та досягнення розвитку в усіх сферах суспільної життєдіяльності. Це потребує знаходження оптимального шляху розвитку України як сучасної європейської держави.

Процеси глобалізації встановлюють нові параметри для розвитку сучасних держав, необхідність у з'ясуванні переваг та недоліків моделей публічного управління, що існують, наукові розвідки набувають не тільки теоретичного, але і практичного змісту щодо подальшого реформування системи публічного управління України в умовах європейської інтеграції. Це

передбачає зміни не лише в публічному управлінні та організації органів публічної влади, але й у самому функціонуванні держави. Відхід від традиційної моделі державного управління обумовлює активне використання інноваційних технологій у діяльності органів влади, залучення широких верств громадськості до процесів управління.

У цілому дисертаційне дослідження Кухаревої Г. П. відповідає таким положенням паспорта спеціальності 25.00.01 – теорія та історія державного управління: сутність і зміст, основні категорії, поняття, методологія та принципи державного управління (п.1.1); доктрини, концепції, теорії державного управління, світові тенденції їх розвитку та порівняльний аналіз (п. 1.4); еволюція теорії, філософії та методології державного управління; соціальні, економічні, культурні, історичні та інші джерела виникнення державного управління (п.1.5); політика і державне управління; взаємовідносини держави та суспільства, державної влади з політичними партіями, об'єднаннями та організаціями громадян; аналіз державної політики (п.1.6), затвердженому постановою президії ВАК України від 18 січня 2007 р. № 41-06/1.

Дисертаційна робота Кухаревої Г. П. присвячена вирішенню наукової проблеми – обґрунтуванню теоретико-методичних засад та основних напрямків удосконалення публічного управління України, виробленню моделі публічного управління для України та розробленню практичних рекомендацій з її впровадження в практичну площину.

Отже, тема дисертаційного дослідження є актуальною та практично значущою, що, зокрема, підтверджується зв'язком з науково-дослідною роботою «Публічне управління у сучасній державі» (державний реєстраційний номер 0112U001159), що розроблялася на кафедрі політології та філософії Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України, до виконання якої дисертантка була безпосередньо залучена.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та практичних рекомендацій, сформульованих у дисертації. Сформульовані у дисертаційній роботі наукові положення, висновки та рекомендації базуються на теоретико-методологічних засадах науки державного управління, узагальненні існуючих ідей та поглядів сучасних вітчизняних та зарубіжних учених, використанні комплексу загальнонаукових і спеціальних методів. Наукові положення, висновки і рекомендації дисертації є теоретично та практично обґрунтованими. Це підтверджується достатньою кількістю (223 найменування) опрацьованих здобувачем наукових праць зарубіжних та українських дослідників з різних галузей сучасного соціально-гуманітарного знання. Дисертаційну роботу посилює значне використання іноземних джерел (46 найменувань).

У дисертації було успішно реалізовано поставлену мету, що полягає в узагальненні світових тенденцій розвитку концепцій публічного управління та їхніх моделей задля розроблення практичних рекомендацій щодо трансформації системи публічного управління України.

Розкриттю теми дослідження та виконанню поставлених завдань зокрема сприяла логічно вибудована структура дисертації. Так, у роботі було: узагальнено світові тенденції розвитку концепцій публічного управління на підставі чого здійснити класифікацію їх моделей; з'ясовано особливості практичної реалізації моделей публічного управління у вимірах успішних соціальних практик з метою обґрунтування можливостей їх адаптації до умов України; виокремлено основні проблеми на шляху становлення та розвитку системи публічного управління України; обґрунтовано основні параметри конвергентної моделі публічного управління України; запропоновано основні напрями щодо впровадження конвергентної моделі публічного управління в Україні.

У цілому наукові результати, отримані в дисертації, є достовірними, науково обґрунтованими та аргументованими. Вони базуються на детальному аналізі теоретичних досліджень та практичних напрацювань.

Усі наведені в дисертаційній роботі таблиці змістовні, мають пояснення та обґрунтування.

Ґрунтовність наукових положень, висновків і практичних рекомендацій, сформульованих у дисертації, визначається комплексним аналізом нормативно-правових актів та інших офіційних документів, а також застосуванням низки загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Діалектичний метод дозволив вивчити теоретичні підходи до розвитку концепцій публічного управління (розділ 1); порівняльно-історичний – провести аналіз та оцінювання розвитку моделей публічного управління, досвід становлення та реформування систем публічного управління провідних країн світу (розділи 1, 2); наукової абстракції – для розкриття генезису термінологічного апарату (п. 1.1); абстрактно-логічний – для характеристики проблемного поля дослідження (розділи 1, 2); метод системного, комплексного аналізу для визначення чинників і складових моделей публічного управління (розділ 2); аналізу та синтезу, аналогії допомогли узагальнити існуючі моделі публічного управління та практику їх застосування (розділи 1, 2); методи порівняльного аналізу використані для об'єктивного дослідження різноманітності моделей публічного управління, світового досвіду публічного управління (розділи 1, 2). Застосування вказаних методів, а також системного підходу, структурно-функціонального, компаративного, інституціонального методів дозволило виробити конвергентну модель публічного управління для України та сформулювати напрямки удосконалення системи публічного управління України (розділ 3). Використані методи забезпечили достовірність отриманих результатів.

Нормативно-інформаційну базу дисертації склали закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, нормативні документи органів державної влади України, Міністерства освіти і науки України, а також різноманітні зарубіжні й вітчизняні наукові джерела з досліджуваної проблематики.

Об'єкт (концепції публічного управління) і предмет (світові тенденції

розвитку концепцій публічного управління у вимірах сучасної України) дослідження відповідають заявленій темі. Поставлені дисертантом завдання розкривають мету дослідження.

У роботі наведено дані щодо апробації результатів на науково-практичних конференціях та впровадження методичних розробок автора у практичну діяльність органів влади.

Теоретико-методологічною основою дисертаційного дослідження стали фундаментальні положення теорії державного управління, відповідні дослідження вітчизняних і зарубіжних учених. Нормативну основу дисертаційної роботи складають закони України, укази Президента України, постанови Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України, нормативні акти центральних органів виконавчої влади України, Європейського Союзу та зарубіжних країн.

Наукове значення дисертаційного дослідження, достовірність і новизна наукових положень підтверджуються теоретичною обґрунтованістю вихідних позицій дослідження, апробацією його результатів під час проведення науково-комунікативних заходів.

До найбільш вагомих результатів, що характеризують наукову новизну дослідження, слід віднести такі:

– розроблено та запропоновано до впровадження в Україні конвергентну модель публічного управління, яка надасть можливість врахувати історичні особливості національного державотворення, та містить як елементи веберівської бюрократії – професіоналізм, планування кар’єри, документування управлінської діяльності, так і основні параметри, які віддзеркалюють світові тенденції розвитку концепцій публічного управління, широке залучення громадян задля задоволення їх інтересів, створення довірчих відносин з громадськістю, впровадження механізмів гендерної рівності, прозорість і відкритість, мережевий, горизонтальний підхід із широким застосування інформаційних технологій (с.180-192);

– запропоновано здійснювати аналіз світового досвіду за трьома

групами країн, які поділено за критерієм залучення громадян на такі: основним елементом публічного управління яких є участь громадян; розглядають громадян як клієнтів; не приділяють значної уваги участі громадян (с.82-97);

– обґрунтування основних напрямів трансформації системи публічного управління України, пов'язаних із запровадженням конвергентної моделі: проведення децентралізації зі збереженням контролю на вищому рівні; дебюрократизація та запровадження автономії службовців; визначення ролі уряду як гаранта суспільних цінностей; орієнтація на громадянина як на партнера, запровадження інститутів консультування з громадськістю, спільного прийняття рішень; підвищення рівня довіри громадян до влади через забезпечення відкритості та прозорості; створення професійної культури і якості обслуговування, заохочення творчості працівників, підвищення етичної прихильності службовців діяти в інтересах суспільства, повагу до інтересів громадян через впровадження норм, спрямованих на зміну етичних засад проходження публічної служби; широке застосування інформаційних технологій задля здійснення управління через систему інформаційних технологій і комунікацій; запровадження постійного діалогу уряду з активним громадянством; впровадження державного стратегічного планування; спрощення адміністративних процедур та ін. (с.192-204).

У сукупності отримані наукові результати вирішують важливу актуальну для науки державного управління проблему, яка полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад та основних напрямків удосконалення публічного управління України, виробленні моделі публічного управління для України та розробленні практичних рекомендацій з її впровадження в практичну площину.

Практичне значення одержаних результатів дослідження. Значну кількість концептуальних положень роботи до було доведено до рівня практичних пропозицій. Акти щодо впровадження результатів дисертаційного дослідження в діяльність органів державної влади та в

навчальний процес, підтверджують теоретичну значущість та практичне значення дисертації. Результати дослідження впроваджено у практичну діяльність:

– Харківської міської ради (довідка про впровадження від 26.10.2018 № 08-21/2968/2-18). Узагальнення існуючих моделей публічного управління, світового досвіду їх застосування, пропозиції по удосконаленню публічного управління України знайшли своє відображення у практичній діяльності під час виконання повноважень міської ради, визначених Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», при розробці цільових програм розвитку міста Харкова;

– Адміністрації Індустріального району Харківської міської ради (довідка про впровадження від 25.10.2018 № 1769/0/156-18). Теоретичні та практичні аспекти роботи органів влади із населенням, що застосовуються в світі та розглядаються в дисертаційному дослідженні, знайшли своє відображення в практичній діяльності адміністрації району при налагодженні роботи районного Центру надання адміністративних послуг;

– Управління Державної казначейської служби України у м. Харкові Харківської області (довідка про впровадження від 25.10.2018 № 01-35/1383). Узагальнення світового досвіду функціонування системи публічного управління, застосування мережевого підходу та інформаційних технологій знайшли своє відображення в практичній діяльності органу Державної казначейської служби при налагодженні роботи з розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів.

Викладені в дисертації пропозиції можуть бути використані органами публічної влади та місцевого самоврядування у процесі формування та реалізації публічної політики на всіх рівнях, науковцями та викладачами вищих навчальних закладів у процесі викладання навчальних дисциплін.

Застосування у практичній діяльності наукових положень дисертації сприятиме підвищенню дієвості та ефективності публічного управління, значно підвищить спроможність держави ефективно відповідати на виклики

сучасного швидкозмінного соціального середовища та слугуватиме основною подальшої демократизації управлінських процесів.

Оцінка повноти викладення дослідження в опублікованих роботах.

Теоретичні положення і практичні рекомендації, що сформульовані в дисертаційній роботі, достатньою мірою відображені в публікаціях автора. Результати дисертаційного дослідження висвітлено в 16 наукових працях, з яких: 7 статей у вітчизняних наукових фахових виданнях, у тому числі 1 стаття у виданні, включеному до міжнародних наукометричних баз даних, та 9 тезах доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій. Результати, висновки і рекомендації дисертаційного дослідження є особистим досягненням автора. Персональний внесок автора в спільну наукову роботу зазначено у переліку опублікованих праць за темою дисертації.

Ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації.

Аналіз змісту автореферату та дисертації підтверджує ідентичність структури, логіки викладання матеріалу, відповідність основних положень та висновків за розділами. Зміст автореферату дисертації, основних положень та висновків самої роботи є ідентичним. Оформлення дисертації та її автореферату здійснено відповідно до чинних вимог Міністерства освіти і науки України.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Дисертаційне дослідження Кухаревої Г. П., як і будь-яка наукова робота відповідного спрямування, містить у собі дискусійні положення, що потребують більш детального опрацювання, а саме:

1. На наш погляд, більш детального розгляду та обґрунтування потребує визначення критеріїв, за якими автор проводить узагальнення та порівняння моделей публічного управління (підрозділ 1.3, таблиці 1,2).

2. У розділі 2.3 докладно розглядається досвід азіатських країн у сфері публічного управління, у тому числі Китаю. Проте вбачається, що практика

публічного управління Китаю не може бути прикладом для України, з огляду на комуністичний режим цієї країни.

3. Перспективною інновацією дисертаційної роботи слід вважати розробку конвергентної моделі публічного управління для України, але при цьому автор не приділяє увагу вибору назви моделі, оскільки «конвергентна» – достатньо широкий термін та не визначає основних характеристик моделі.

4. Автор зазначає про необхідність проведення в Україні деконцентрації влади (підрозділ 3.1). Проте передумови та механізми проведення деконцентрації не визначені.

5. У підрозділі 3.3 бажано було б більш ґрунтовно прописати механізми впровадження державного стратегічного планування.

Висловлені зауваження носять переважно рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи. Вони не знижують наукової і практичної цінності отриманих результатів, які є обґрунтованими і достовірними, а окреслюють напрямки подальших наукових розробок.

Загальний висновок по дисертаційній роботі. На підставі розглянутого вище можна стверджувати, що дисертаційна робота Кухаревої Г. П. є самостійним, завершеним науковим дослідженням, що вирішує важливе науково-прикладне завдання щодо концептуалізації теоретичних засад, визначення історичних особливостей та розробки пріоритетних напрямів децентралізації влади як передумови модернізації системи державного управління в Україні.

Запропоновані дисертантом пропозиції і практичні рекомендації здатні позитивно впливати на формування сучасних наукових пошуків і практичну діяльність органів влади, що є реальним внеском у подальший розвиток теорії і практики державного управління.

Враховуючи актуальність, новизну, теоретичну і практичну значущість одержаних дисертантом наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, практичну спрямованість висновків,

вважаю, що дисертаційна робота Кухаревої Ганни Петрівни на тему: «Світові тенденції розвитку концепцій публічного управління» є закінченою науковою працею й відповідає вимогам положення про «Порядок присудження наукових ступенів», а її автор – Кухарева Ганна Петрівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління.

Офіційний опонент –

доцент кафедри менеджменту і публічного адміністрування Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, доцент, доктор наук з державного управління

Т.В. Бельська

“15” березня 2019 р.

Підпис офіційного опонента засвідчую:

Голова кафедри